

Гурьева Валентина Николаевна – учитель якутского языка и литературы

МБОУ «Сюлинская СОШ имени С.С.Сюльского»

Сюля, Нюрбинского района

Конспект урока «Олонхо этигэн тыла»

Учуутал: Гурьева Валентина Николаевна

Оскуола: С.С.Суулускэй аатынан Сулэ орто оскуолата, Ньурба оройуона

Уруок темата: Олонхо этигэн тыла

Уруок тиибэ: бырайыак – уруок

Уруок бэлиэ тыла: Олонхо уус-уран тыла, ойуулуур-дьүһүннүүр ньымата
уолбат ойбон курдук (өс хоһооно)

Үөрэтэр сыала: олонхо ойуулуур-дьүһүннүүр ньымаларын хатылаабын, олонхо тылын
бэйэ айыытыгар туттарга уерэтии.

Иитэр сыала: Олонхо баай талым тылыгар интэриэһи кебутуу

Сайыннарар сыала: Уэрэнээччи толкуйдуур, тобулар, айар дьобурун сайыннары.

Уэрэнээччи сыала: олонхо тылын ырытан, кини уратытын ейдее, олонхо олугун
суруйарга туьаны.

Сүрүннүүр технология: белебунэн улэ, бырайыактаабын технологията.

Үөрэтии дэгиттэр дьайыылара:

- Билэр-көрөр үөрүйэх (познавательнай) - иһитиннэриилэри өйдөөһүн, өйдөбүлгэ сөп
түбэһиннэрэн түмүк таһаары, тэннээһин, майгыннаты, тылы сөпкө туттуу, бэйэ
санаатын этинии.

-Көһнөрүнэр үөрүйэх (регулятивнай) – бэйэ санаатын этэргэ боруобаланы, онно
ыарырҕатыыларын бэлиэтэнии, быһаары.

-Бодоруһар үөрүйэх (коммуникативнай) – учууталы уонна тэн саастаахтарын кытта
алтыан үлэлири быһаарсы, уопсай быһаарыыны ылыныга сөпсөһүүтэ, сүбэлэһиигэ
тийии.

-Тус санааны, сыһыаны сайыннарар үөрүйэх (личностнай)- бөлөбүнэн үлэбэ сөпсөһүүтэ
кири, сөптөөх туттуу нуормаларын, ирдэбиллэрин тутуу.

Туттуллар тэрил: учебник, экран, компьютер, видеослайдалар, проектор.

Уруок хаамыта:

1. Тэрээһин чаас.(Уһугуннары,турукка киллэри)

Учуутал: Аламай манан кунунэн айхал буоллун, кунду оһолор. Бугунну биьиги уруокпут
арый да ураты уруок буолуоһа. (Слайд №1) Бу ребуу таайдахпытына бугунну уруокпут
тиэмэтин билиэхпит. Чэ эрэ, уруокпут тиэмэтэ туох диэн эбитий? (Слайд №2)

Оһолор: Олонхо этигэн тыла.

Учуутал: Маладьыастар. Бугунну уруокпут бэлиэ тылын ааһахха эрэ. (Слайд №3) Эьиги
олонхо туьунан тугу билэбит? Быйыл ханнык олонхону уерэппиккитий? Олонхо тылын
тоһо этигэн тыл дииллэрий? Олонхо тыла хайдаһый? Олонхо тыла-еье тугунан баайый?

Оһолор: Олонхоһо ойуулуур-дьүһүннүүр ньыма арааьа туттуллар. (Слайд №4-5)

2. Сыалы-соругу тобулуу:

Учуутал: Кеннеру киби ылла дабаны олонхону суруйбутунан барыа дуо? Олонхону суруйарбытыгар биьихэ туох нааданый?

Ол аата бугунну уруокка биьиги тугу гынарбыт буолуой?

О5олор: ойуулуур-дьуьуннуур ньыма арааьын хатылыбыт, тиэкискэ хайдах туттуллубутун бол5ойон керуехпут, бэйэбит суруйуубутугар туьаныахпыт.

Учуутал: Дьэ эрэ, биьиги бугунну уруокпут сыалын – соругун чопчулаатыбыт. (Слайд №6)

Учуутал: Бугун биьиги олонхо дьикти этигэн тылын-еьун далайыгар умсаахтаан, эппитигэр-хааммытыгар инэринэн, бэйэбит олонхо олугун суруйарга холонуохпут.

3. Бырайыак ис хобыонун ырытыьыы:

Учуутал: О5олоор, олонхо ханнык ойуулуур-дьуьуннуур ньымаларын эьиги билэ5ит? Дьэ оччо5о, билигин олонхону аабан, ханнык ойуулуур-дьуьуннуур ньыма туттуллубутун ырытарга холонуо5ун. Хас биирдии белеххе олонхоттон быьа тардылары биэрдим, ону бол5ойон аабын уонна ханнык ньыма туттуллубутун быьаарын уонна бу ньыма туьунан тугу билэргитин кэпсээн. (Карточкалары тунэтэр)

О5олор: Кэрчиги аабаллар, ханнык ойуулуур –дьуьуннур ньыма туттуллубутун кэпсииллэр. (Слайд № 7-9)

Учуутал: Маладьыастар. Дьэ, аны билигин олонхо этигэн халыыптарын теье сепке туттарбытын билээри сорудахтары толоруоххайын. (Слайд № 10)

Учуутал: Маладьыастар. Аны билигин эпитети (уус –уран быьаарыыны) тутта уэрэниэхпит. Бол5ойон керун уонна бэриллибит уус- уран быьаарыыны ханнык аат тылга сыьыаран туттуохпутун себуй? (Слайд №11)

Учуутал: Маладьыастар. Олонхо ессе биир этигэн ньыматынан дарбатан, дэмнээн этии диэтибит. Олонхо бухатыырын тас кестуутун хайдах курдук дэмнээн ойуулуулар эбитий, керуеххэьин. (Слайд №12)

4. Тиэмэни талыы:

1. Айыы бухатыыра.
2. Бухатыыр сирэ-уота.
3. Бухатыыр ата.

5. Беле5унэн улэ

Учуутал: Талбыт тиэмэ5итигэр олонхо этигэн халыыптарын туьанан олонхо олугун суруйарга холоно5ут. Белехтен биир худооьунньугу тала5ыт, худооьунньук талбыт тиэмэ5э иллюстрация онорор.

6. О5олор бырайыактарын кэпсэьиннэрэ.

7. Рефлексия.

Учуутал: Бугунну уруоктан туох сананы биллигит, туохха уэрэннигит? Ордук тугу сэргээтигит? Туохха ыары5аттыгыт?

8. Сыаналаныы.

9. Тумук: Бугун ессе тегул айар талаан уолбат ойбоно – саха олонхотун тыла-еёе куустээбин, модунун кердубут. Олонхо тылын сэттэ уон сэттэ сиздэрэбин, абыс уон абыс алыбын, туспа сокуонун, бэлиэ бэрээдэгин уерэтэн, ырытан, саныыр санаабытын саабылаан этэрбитигэр, толкуйбутун толору этинэрбитигэр туяныахпытын сеп.

Уруокпут манан тумуктэнэр. Кехтеехтук кыттыбыккытыгар махтал. Керсуеххэ диэри.